

De voorgeschiedenis van de VOC

1) Een nieuw land

450 jaar geleden bestond Nederland eigenlijk nog niet. Het was toen onderdeel van een groot Spaans Rijk. De koning van Spanje was toen niet alleen in Spanje de baas, maar ook in delen van Italië, in Zuid-Amerika en in “de Nederlanden.”

De bewoners van de Nederlanden kregen echter ruzie met de koning van Spanje, Philips II. Die ruzie ging over geloof en geld. Er woonden toen in Nederland veel protestanten. De koning van Spanje was katholiek, en wilde eigenlijk geen protestanten in zijn gebieden hebben. Hij liet ze opsluiten en soms zelfs ter dood veroordelen. Ook wilde hij dat de Nederlanders meer en vaker belasting aan het koninkrijk zouden betalen.

De Nederlanders kwamen in het jaar 1566 in opstand tegen de koning van Spanje. Die opstand veranderde al gauw in een oorlog. De ‘lage landen’ (zo noemden ze de Nederlanden ook wel) riepen zichzelf uit tot een nieuw land: de Republiek der Nederlanden.

2) De Gouden Eeuw

Terwijl de oorlog tegen Spanje nog bezig was, ging het met dit nieuwe land al meteen heel goed. Door de godsdienstvrijheid in de Nederlanden mocht je dus geloven wat je wilde. Vandaar dat uit heel Europa mensen hierheen verhuisden. Veel van die mensen waren handelaars. En al gauw ging het heel goed met de handel. Nederland kocht en verkocht overal in Europa spullen, zoals graan, hout, vis en stof. De pakhuizen in Amsterdam lagen vol, en overal werd geld verdiend. Nederlandse schepen voeren af en aan naar Polen, Noorwegen, Engeland, Frankrijk, Italië, Portugal en vele andere landen.

Veel Nederlanders werden héél rijk met deze handel. Ze lieten grote huizen voor zichzelf bouwen. Bijvoorbeeld aan de grachten in Amsterdam, waar je deze huizen nog steeds kunt zien. Met hun geld gingen deze rijke handelaars ook kunst kopen. De beste kunstenaars van Europa werkten in deze tijd in Nederland, zoals Rembrandt. Als rijke Nederlander kon je toen gewoon naar Rembrandt’s werkplaats gaan en iets bestellen. Je kon dan dus ook zelf bedenken wat er op het schilderij moest. Veel rijke handelaars lieten hun eigen portret door Rembrandt schilderen.

Het ging dus heel goed met Nederland. Terwijl er nog oorlog met Spanje was, werd Nederland toch al gauw een heel rijk en machtig land. Het werd zelfs het rijkste land van Europa rond 1600, en zou dat ook nog bijna een eeuw blijven. Daarom wordt deze tijd ook wel de Gouden Eeuw genoemd.

3) Peper en specerijen

Als je tegenwoordig naar de supermarkt gaat, is het moeilijk meer voor te stellen dat kruiden vroeger héél duur waren. We zeggen tegenwoordig nog weleens “peperduur.” Dat is eigenlijk raar: peper is nu helemaal niet zo duur. 400 jaar geleden was peper echter heel zeldzaam, en bijna onbetaalbaar: alleen de heel rijke mensen konden het betalen. De uitdrukking “peperduur” komt dan ook uit die tijd. Zelfs nog duurder waren andere kruiden, of specerijen zoals ze toen heetten. Dit waren bijvoorbeeld kruidnagel, nootmuskaat, foelie en kaneel. Al deze specerijen waren zo duur omdat ze van

ver moesten komen: de duurste soorten groeiden alléén in Azië. Een hele tijd waagden alleen de Portugezen de lange tocht per schip naar Azië om specerijen te gaan kopen. Alle andere landen in Europa kochten hun peper, kruidnagel en andere specerijen dan weer in Portugal.

In 1578 gebeurde er in Portugal echter iets onverwachts. Toen stierf de Portugese koning zonder opvolger! De koning van Spanje, die verre familie was van de Portugese koning, werd daarna ook koning van Portugal. Die Spaanse koning had nog steeds oorlog met Nederland, en daardoor hadden de Nederlanders nu ineens ook oorlog met de Portugezen! Die verkochten daarom hun specerijen niet meer aan de Nederlanders. Hierop bedachten de Nederlanders: dan gaan we onze specerijen zelf wel halen!

4) De "Eerste Schipvaart" naar Azië

Op 2 april 1595 vertrok de eerste Nederlandse vloot om te proberen in Azië specerijen te kopen. De vloot bestond uit 4 schepen en werd geleid door Cornelis de Houtman. In totaal gingen er 249 mensen mee. Er was nog nooit eerder een Nederlandse vloot naar Azië geweest. Dus niemand wist precies hoe je het beste kon zeilen. Daarom deed de vloot er heel lang over. Pas na een verschrikkelijke reis van 14 maanden kwamen de schepen aan bij Bantam in Indonesië. Daarmee was de ellende nog niet afgelopen...

De Portugezen die daar zaten waren helemaal niet blij met de komst van de Nederlanders. Zij wilden hun monopolie op de handel in Azië behouden.

Zij vertelden de koning van Bantam dat hij maar niets aan de Nederlanders moest verkopen. Daarop werden de Nederlanders boos en uiteindelijk liep het uit op een gevecht. De Nederlanders beschoten met hun kanonnen de muren van Bantam en werden aangevallen door de Bantammers. Uiteindelijk vluchtten de Nederlandse schepen. Ze probeerden op andere plekken in Indonesië nog specerijen te kopen, en voeren daarna terug naar Nederland.

Op 14 augustus 1597 waren de schepen weer terug in Amsterdam – dat wil zeggen, drie van de schepen. Er was één schip lek geraakt en achtergelaten. Door het slechte eten, de warmte, de gevechten en allerlei ziektes waren er van de

249 bemanningsleden nog maar 87 over. Erg veel specerijen hadden de Nederlanders niet gekocht, maar ze hadden wel laten zien dat het mogelijk was om naar Azië te varen en daar specerijen te kopen. Ook waren veel toeschouwers in Amsterdam erg onder de indruk van de kasuaris (een grote loopvogel), die de bemanningsleden in Indonesië hadden gevangen, en die de reis ook had overleefd en nu in Amsterdam te zien was. Zo'n dier hadden de Nederlanders nog nooit gezien.

Na deze Eerste Schipvaart volgden er al gauw meer. In verschillende Nederlandse havensteden richtten rijke Nederlanders bedrijfjes op. Zij stuurden ook vloten naar Azië in de hoop veel winst op deze specerijen te gaan maken.

